

Seminář pro výchovné poradce: Diagnostika stavu poradenských služeb ve škole – 2. část

Osnova semináře:

Dopolední blok:

1. Závěry pohovorů s řediteli škol – jaká je ze strany ředitelů poptávka po analýze poradenských služeb, jak si představují rozsah a způsob šetření ve školách

-
2. Prezentace zkušeností z dotazníkových šetření mezi učiteli, rodiči a žáky – cíl, rozsah, organizace, typy otázek do dotazníku
 3. Analýza SWOT – jak analýzu provést, příklady závěrů takové analýzy – ukázka ze závěrů z analýz minulé skupiny výchovných poradců
 4. Práce ve skupinách – vytváření diagnostických nástrojů pro učitele, rodiče a žáky

Odpolední blok:

1. Dokončení práce ve skupinách
2. Prezentace vytvořených materiálů

Doporučení jak analýzu provést:

- vždy je třeba si přesně definovat, co chceme zjistit a podle toho volit diagnostické nástroje
- zvolené diagnostické nástroje je vhodné konzultovat s vedením školy a ostatními poradenskými pracovníky ve škole
- všem účastníkům šetření je třeba vysvětlit, co je jeho cílem a k čemu budou sloužit výsledky
- šetření je důležité vhodně načasovat

Příklady diagnostickým nástrojů

- dotazník
- osobní pohovor
- pro žáky možné využít projekt, slohové cvičení (např. úvaha)
- analýza SWOT
- kombinace různých metod

Zkušenosti s dotazníkovými šetřeními na ZŠ Rosice:

Dotazníková šetření týkající se poradenských služeb:

- 1. Dotazník pro učitele na konci školního roku**
 - Otázky jsou zaměřené na to, jaké služby využili, jak s nimi byli spokojeni, co od nás očekávají v dalším školním roce
 - Závěry se zapracovávají do plánu činnosti školního poradenského pracoviště a školy na další školní rok

- Dotazník připravují členové školního poradenského pracoviště „na míru“, jeho obsah je projednán na poradě vedení školy
- Cíl vysvětlíme učitelům na pracovní poradě před koncem školního roku, učitelům dotazníky rozdáme a do stanoveného termínu ho anonymně odevzdají do schránky u kabinetu školní psycholožky
- Návratnost dotazníků je cca 70 %, většina učitelů dotazník podepíše

Ukázky otázek z dotazníků pro učitele:

- Požádali jste v letošním školním roce některého pracovníka ŠPP o pomoc?
ANO – NE
- Zkuste prosím stručně popsat svoje zkušenosti ze spolupráce v jednotlivých oblastech, zhodnoťte prosím efektivitu spolupráce, co vám pomohlo a co vám připadlo zbytečné:

Příklady hodnocených oblastí – projednání IVP pro integrované žáky, řešení závažného kázeňského přestupku, jednání o neomluvené nebo zvýšené omluvené absenci, apod.

-
- **Vyberte prosím oblasti, ve kterých vy vidíte pole pro spolupráci se ŠPP do budoucna:**
 - řešení potíží učitele v komunikaci s problémovými žáky či kolektivy
 - spolupráce při řešení výchovných obtíží žáků
 - spolupráce při řešení výukových obtíží žáků
 - práce se třídním kolektivem
 - konzultace v obecné rovině (jak pracovat se žáky s LMD apod.)
 - konzultace ke zprávám z vyšetření v PPP
 - zprostředkování kontaktu s rodiči problémových žáků
 - možnost konzultace v osobních problémech (rodina, práce, kolegové)
 - oblast obnovy vlastních sil (boj s únavou, profesionální vyhoření)
 - konzultace didaktické (struktura hodiny, zapojení žáků, skupinová práce)

2. Dotazník pro rodiče integrovaných žáků:

- Dotazník dostávají rodiče integrovaných žáků v obálce prostřednictvím žáků, do školy ho doručí přímo výchovnému poradci buď opět prostřednictvím žáka nebo poštou
- S dotazníkem dostanou rodiče doprovodný dopis, který vysvětluje proč je žádáme o spolupráci, kdo bude se závěry seznámen a k čemu budou využity

Ukázky otázek z dotazníků pro rodiče integrovaných žáků:

Zkuste ohodnotit známkou následující oblasti. Ohodnoťte pouze ty oblasti, které se vašeho dítěte týkají:

a) Plnění pravidel dohodnutých při tvorbě individuálního plánu na počátku školního roku:

- ze strany školy	1	2	3	4	5
- ze strany žáka	1	2	3	4	5
- ze strany rodičů	1	2	3	4	5

b) Péče vyučujících v oblasti poruch učení. 1 2 3 4 5
- ve kterých předmětech byla pomoc žákům nejvíce účinná: _____

- ve kterých předmětech vyučující žákovi pomáhali, přesto měl problémy:

- ve kterých předmětech nebyla pravidla dojednaná v individuálním plánu dodržována: _____

c)	Nápravy poruch učení vedené speciálním pedagogem v rámci hodin českého jazyka	1	2	3	4	5
d)	Práce v kroužku DYS-KLUB.	1	2	3	4	5
e)	Spolupráce s třídním učitelem.	1	2	3	4	5
f)	Materiální zabezpečení (pomůcky) pro integrované žáky.	1	2	3	4	5

V čem vidíte největší pozitiva práce podle individuálního plánu?

V čem vidíte největší rezervy, co by se podle vás mělo v příštím školním roce zlepšit, jak by škola mohla podle vás péči o integrované žáky rozšířit?

3. Hodnocení úrovně poradenských služeb v rámci dotazníků zaměřených na celkovou autoevaluaci školy:

- Autoevaluace probíhá v souladu s platnou legislativou každé dva, nově tři roky
- Dotazníky jsou opět vytvořeny „na míru“ podmínkám na naší škole, na jejich tvorbě se podílelo vedení školy ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm
- Typy otázek a jejich obsah jsou voleny tak, aby byly pro všechny srozumitelné, dotazníky šly dobře vyhodnotit a výsledky šli srovnat s výsledky z minulého období
- Dotazníky jsou určeny pro rodiče, žáky, učitele a zastupitele města

■ Dotazník pro rodiče

- rodiče hodnotí jednotlivé oblasti na škále 1-5 a vždy mají možnost doplnit svoje návrhy
- než se dotazníky zašlou rodičům, vyjde v místním časopisu článek ředitele školy s žádostí o spolupráci při vyplnění dotazníků
- součástí každého dotazníku stručné sdělení ředitele školy
- dotazníky rodičům přinesou žáci, rozdání a výběr zajistí třídní učitelé, zpracování a vyhodnocení dělá vedení školy
- rodiče jsou s výsledky seznámeni opět prostřednictvím místního časopisu a také na webových stránkách školy

- návratnost dotazníků od rodičů byla při šetření v roce 2007 91 %
- zpracování bylo po třídách a pak zvlášť za 1. a 2. stupeň a nakonec za celou školu
- protože výsledky v jednotlivých třídách byly velmi podobné a zpracování časově náročné, rozhodlo vedení školy, že v roce 2010 dostane dotazníky pouze 50 rodičů žáků 1. stupně a 50 rodičů žáků 2. stupně
- vždy je třeba vhodně zvolit cílovou skupinu rodičů a možnosti zpracovatelů

Ukázky z dotazníků pro rodiče v rámci autoevaluace školy :

■ Oblast - Podpora školy žákům:

- fungování poradenských služeb
- péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- vytváření bezpečného školního prostředí pro žáky

■ Oblast – Spolupráce s rodiči:

- Pomoc žákům i rodičům při řešení školních problémů

■ Dotazník pro učitele

- Učitelé hodnotí jednotlivé oblasti na škále 1-5 a vždy mají možnost doplnit svoje návrhy
- V dotazníku jsou stejné oblasti jako v dotazníku pro rodiče, navíc jsou zařazeny oblasti řízení školy a DVPP
- Učitelé dostanou dotazníky na pracovní poradě od ředitele školy, anonymně je vyplní a odevzdají do schránky u kanceláře školního psychologa
- Návratnost dotazníků byla při poslední šetření 69 %

Ukázky z dotazníků pro učitele v rámci autoevaluace školy :

■ Oblast - Podpora školy žákům:

- fungování poradenských služeb ve škole pro žáky
- fungování poradenských služeb ve škole pro rodiče
- fungování poradenských služeb ve škole pro učitele
- péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

■ Dotazník pro žáky

- Žáci hodnotí jednotlivé oblasti na škále 1-5 a vždy mají možnost doplnit svoje návrhy, jedna část je věnována oblíbeným a neoblíbeným předmětům a zde žáci píšou pouze svoje názory bez škálování
- Dotazník zadává ve všech třídách školní psycholog nebo výchovný poradce tak, aby byla zajištěna co největší objektivita a anonymita a aby výsledky neovlivnil např. různý způsob zadání různými učiteli
- Poradenské služby jsou hodnoceny v rámci oblasti Podpora školy při řešení problémů

SWOT analýza

Zkratka anglických slov:

- **S** – strengths – **přednosti, silné stránky**
- **W** – weaknesses – **nedostatky, slabé stránky**
- **O** – opportunities – **příležitosti**
- **T** – threats – **rizika, ohrožení**

-
- metoda, která se využívá ke zjištění současného stavu a nutných kroků, které jsou nezbytné pro změnu k lepšímu
 - dává příležitost k přehlednému formulování vizí rozvojem silných stránek, odstraněním slabých stránek, využíváním budoucích příležitostí a vyhnutí se rizikům

Silné stránky:

Slabé stránky:

Příležitosti:

Ohrožení:

Zkušenosti s využitím analýzy

SWOT na ZŠ Rosice:

- Podrobnou SWOT analýzu jsme dělali pod vedením koordinátora před zahájením práce na ŠVP
- Dělali jsme ji na pracovní poradě, kterou ředitel školy svolal za tímto účelem
- Je třeba řádně vysvětlit cíl – co chceme zjistit, k čemu budou závěry využity, jak můžou všem posloužit
- Učitelé se rozdělili do pracovních skupin po 4-5 lidech, každá skupina dělala svoji SWOT analýzu, koordinátor pak výsledky zpracoval a všechny s ní seznámil prostřednictvím školního serveru

-
- Před zahájením práce ve skupinách vhodné připomenout, jaké poradenské služby škola poskytuje a jak jsou popsány v platné legislativě – jaké služby je možné poskytovat, aby byly náměty co nejkonkrétnější
 - Pokud před analýzou SWOT proběhlo dotazníkové šetření, je vhodné učitele seznámit s jeho výsledky

**Závěry ze SWOT analýz
poradenských služeb ve školách
z pohledu výchovných poradců,
které dělala minulá skupina
studentů výchovného poradenství
– body, které se nejčastěji
opakovaly:**

Silné stránky:

- dobrá spolupráce s vedením školy (11)
- kariérové poradenství (7)
- dobrá spolupráce v systému školy (5)
- integrace žáků s SVP a péče o ně (5)
- kroužky a mimoškolní akce – prevence sociálně patologických jevů (4)
- ochota zapojit se do dalšího vzdělávání (3)
- vstřícnost k dalšímu vzdělávání VP (2)
- úspěšnost žáků při výběru dalšího studia (2)
- počítačová databáze žáků s SVP (2)
- spolupráce se školami jiného stupně – MŠ ↔ ZŠ, ZŠ ↔ SŠ, SŠ ↔ VŠ (3)

-
- dobrá spolupráce poradenských pracovníků (4)
 - práce školního psychologa (2)
 - odbornost pedagogů (2)
 - spolupráce s úřadem práce (2)
 - individuální konzultace pro žáky (2)
 - spolupráce s rodiči většiny žáků
 - poradenství žákům a rodičům
 - vedení školy deleguje práva a povinnosti na VP
 - vedení školy přesně formuluje požadavky na VP
 - dostupnost materiálů a informací žákům

Slabé stránky:

- materiální zabezpečení činnosti VP (3)
- nejednotné řešení problémů ze strany TU (2)
- spolupráce s rodiči (2)
- chybí propagace služeb výchovného poradce, resp. školního poradenského pracoviště (2)
- chybí školní psycholog (2)
- finanční podmínky
- žáci pocházejí z velké části ze sociálně slabých rodin – špatná komunikace škola ↔ rodiče
- uvolňování plnoletých žáků ze školy → záškoláctví
- vysoký počet žáků ve třídách
- malé propojení 1. a 2. stupně ZŠ

- malá informovanost vyučujících a SPU
- nedostatečné zapojení rodičů
- malá informovanost rodičů o důsledcích problémů
- chybí propagace služeb výchovného poradce, resp. školního poradenského pracoviště
- spolupráce VP ↔ školní metodik prevence
- malý zájem učitelů o spolupráci na minimálním preventivním programu
- reedukace poruch učení na 2. stupni ZŠ
- není školní poradenské pracoviště + neochota měnit zažitou situaci
- žáci vůbec nevyužívají schránku důvěry
- nedostatek času na osobní komunikaci
- neochota některých kolegů akceptovat a realizovat doporučení VP
- nedostatečná dovednost učitelů při řešení kolizních situací

Příležitosti:

- vytvoření školního poradenského pracoviště (5)
- využití DVPP – oblast pedagogiky a práce s třídním kolektivem (4)
- propagace služeb VP (3)
- získání rodičů pro spolupráci (3)
- systematická informovanost vyučujících o řešení problémů + metodách práce s problémy (2)
- kariérové poradenství od 8. ročníku (2)
- spolupráce s ÚP (2)
- zlepšení komunikace s rodiči (2)
- zlepšení informovanosti rodičů (2)
- navázání kontaktu se zainteresovanými institucemi (2)

- besedy žáků se zástupci SŠ (2)
- vzájemná spolupráce příhraničních škol
- zapojení rodičů do dění ve škole
- využívání technik demokratického vedení třídy
- zvládání metodik chování v rovině prevence
- pozitivní působení na postoje a hodnotovou orientaci žáka
- naplnění průřezového tématu v ŠVP – Občan v demokratické společnosti
- větší propojení MŠ – 1. stupeň ZŠ – 2. stupeň ZŠ
- posílení pravomocí školy – přepracovat školní řád
- spolupráce s PPP
- více odborné literatury
- zavedení funkce speciálního pedagoga
- zkvalitnění komunikace s TU

Ohrožení:

- nedostatek financí – zázemí + finanční ohodnocení (3)
- ovlivnění žáků negativními jevy ve společnosti (3)
- zvyšování počtu sociálně slabých rodin → výchovné problémy – špatná komunikace s rodinou (2)
- obava žáků ze zneužití poskytnutých informací (2)
- negativní dopad vlivu médií na žáky (2)
- nakládání s důvěrnými daty ze strany některých učitelů (2)
- nedostatek studentů → snižování pestrosti oborů → žáci studují obory, které nechtějí (2)
- někteří žáci až příliš spoléhají na poradenské pracovníky
- malá účast rodičů na dění ve škole
- nevhodně zvolená vzdělávací cesta

- nevhodné rodinné zázemí
- neochota rodičů spolupracovat
- nechť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý výsledek
- nedůslednost ze strany vyučujících a rodičů
- neochota pracovat se žáky s SPU
- odchod žáků ZŠ na víceletá gymnázia – narušení vztahů ve třídách
- zlehčování, neřešení problémů
- chybné jednání učitelů v kolizních situacích
- riziko odstupů a nedůvěry mezi učiteli a žáky
- legislativní nejistota
- nedostatečná spolupráce s některými TU
- obavy učitelů z odhalení jejich nedostatků → nespolečná spolupráce, neinformování

Závěry práce ve skupinách:

1. Skupina

Zvolená metoda: dotazník v kombinaci s osobním pohovorem

Oslovené subjekty: učitelé, rodiče, žáci

Okruhy:

- spokojenost s poradenskými službami
- často řešené problémy (IVP, VK, šikana, ...)
- náměty ke zlepšení
- spolupráce VP s TU (popř. dalších poradenských pracovníků)

Otázky: zjišťovací (ANO – NE), škálové, doplňovací

Vyhodnocení

2. Skupina

1. Strukturovaný pohovor s vedením školy a ostatními poradenskými pracovníky

- plán činnosti
- jaké služby poradenství pracovníci poskytují
- Kdo má na starosti oblasti, ve kterých se poradenské služby neposkytují, ale podle vyhlášky by se poskytovat měly

2. Dotazník + pohovor s třídními učiteli

- které problémy nejčastěji řešíte
- na koho se při jejich řešení obracíte
- je pomoc dostačující, daří se problém vyřešit
- jak řešíte následující problémy, na koho se při jejich řešení obracíte s žádostí o pomoc: vysoká absence, šikana, neprospěch, drogy, alkohol, kouření, volba povolání, nadaní žáci, žáci s poruchami učení a chování,...

3. skupina

	Víte, za kým jít s problémem...?	Využili jste pomoci...?	Nalezli jste řešení?	Co jste postrádali?
ŽÁCI	dotazník a,b,c beseda	dotazník ANO - NE	ANO – NE jaký máš pocit	úvaha
RODIČE	dotazník dle podmínek školy	upřesnění ANO – NE - v jakých případech	ANO – NE považujete ho za správné	dotazník s nabídkou odpovědí + vlastní připomínky
TŘÍDNÍ UČITELÉ	dotazník	dotazník k jednotlivým problémům	dotazník - k odbornosti - k přístupu	rozhovor k závěrům šetření
UČITELÉ PŘEDMĚTŮ	pohovor	dotazník k jednotlivým problémům	dotazník + pohovor	dotazník + pohovor
PORADENŠTÍ PRACOVNÍCI	rozhovor - pomoc spec. zařízení	dotazník ANO - NE	dotazník ANO - NE	dotazník ANO - NE